

Ispražnjeni okviri - iščezli sadržaji

ANTUN MARAČIĆ

U gradu Zagrebu postoji mnoštvo praznih okvira na fasadama zgrada, obično uz ulaze u kućne veže. Riječ je o drvenim ili metalnim "blind-ramama" na koje se apliciraju ploče različitih tvrtki smještenih u zgradama ili njihovim dvorištima. Ploče su, dakle, svjedočile o prisutnosti različitih djelatnosti: odvjetničkim kancelarijama, stolarskim ili postolarskim radionicama, uredu mjesne zajednice ... Preseljenjem ili smrću vlasnika, ili, iz drugih razloga, gašenjem djelatnosti, nestalo je i njezine oznake - ploče. Ostali su prazni okviri. Nisu uklonjeni, iz nehata ili ekonomiziranja pri postavljanju novih ploča koje će označavati nove sadržaje.

Ostali su možda i zbog najobičnijeg zaborava kome naruku ide fizička i vizualna diskretnost praznih okvira. Oni, naime, više ništa ne znače i, kao takvi, ne smetaju jer izmiču percepciji pragmatičnih pogleda. Ponegdje, na mjestu nekadašnje ploče ostala je samo izvorno obojena pačetvorina fasade na kojoj se u međuvremenu nataložila gradska prljavština.

U ponekom slučaju ostala je izranjana pravokutna ploha na mjestu gdje je ploča bila pričvršćena neposredno u zidu, a negdje pak, ostala je drvena ploča koja je služila kao podloga glavnoj. Te sam okvire i tragove počeo intenzivno opažati nakon 1991., prve ratne godine.

Ono što je utjecalo na fokusiranje praznine zagrebačkih okvira bile su slike Nove Gradiške iz prosinca 1991. koje sam zadržao u pamćenju i na fotopapiru; strahovit intenzitet praznine pustog grada kao okvira iščezlog života, ali i, posebno, konkretni prizori ispražnjenih, nekad zastakljenih ormarića za kino-plakate koji su iz njih nestali, a ponegdje bili zamjenjeni osmrtnicama - crnim okvirima unutar kojih su blještale bijele plohe s podacima o dokinutom životu.

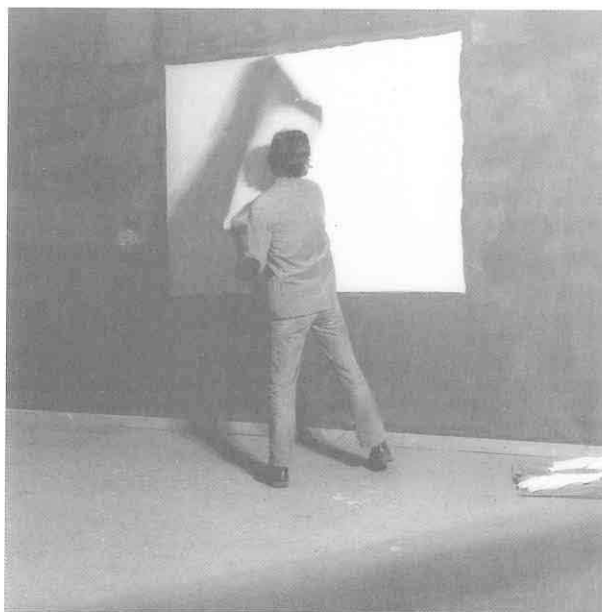
Nadalje, bila su to iskustva elipsastih praznina na mjestu nekadašnjih porculanskih portreta pokojnika na novogradiškom groblju, posljedica detonacija pri bombardiranju, znakovi ubijenih, mrtvih, dokinute memorije.

U Dubrovniku, zatim, 1993. zapažao sam okvire masovno razbijenih staklenih lanterni, okvire uništenih klupa i prazni bijeli ekran ljetnog kina, istočkanog galerima.*

Dio, štoviše, sukus te kolekcije praznine čine i ovi zagrebački okviri. Premda podrijetlo njihove ispražnjenosti nije obilježeno onim nasiljem i brutalnošću koje je uvjetovalo nestanak netom navedenih sadržaja na područjima ugroženim ratom lako mi je konkretan uzrok iščeznuća pojedinih tabli zapravo nepoznat, njihova anonimna praznina proširila se do simbola, postala univerzalnom oznakom koja obilježava vrijeme i okoliš moga iskustva, zračeci uvjerljivom, snažnom melankolijom.

Odlučio sam signirati, imenovati i datirati prazne kadrove. Dao sam kod gravera izraditi pločice s mojim imenom, naslovima ("Ispražnjeni okvir" i "Iščezli sadržaj") te datumom: 1991-1994.

1991. je godina impulsa moje percepcije ispražnjenih okvira, a 1994. - godina izvedbe rada. Pločica

Antun Maračić: "Predstava", Galerija PM, 1984.

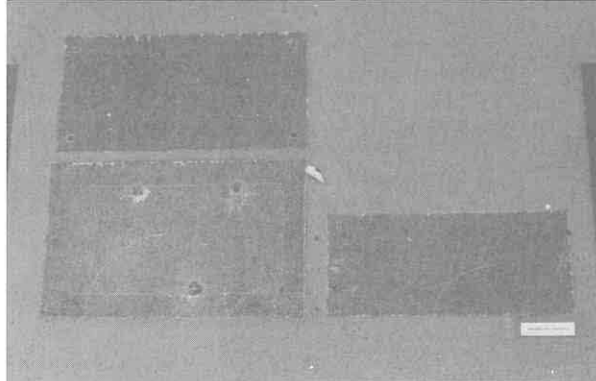
postavljena na okvir funkcionira kao parafraza načina obilježavanja slika starih majstora u muzejima. Ali ove pločice ne označavaju slike, pa čak ni ready-made objekt, u uobičajenom smislu. Ne radi se, naime, o promjeni konteksta gotovom predmetu, čime ga se, obično u galerijskom prostoru, promovira u djelo. Predmet je ostao na licu mjesta, jednostavno je uočen i apostrofiran. Štoviše, potpisana je zapravo odsutnost predmeta, njegovo iščeznuće, praznina koja je ostala iza njega. No, potpisivanjem praznine okviru je vraćen sadržaj, novi složeni mentalni sadržaj na koji je sada promatrač upućen. Fokuseranjem kadra, međutim, nužno se konstituira i nova, fizička slika, na koju možemo primijeniti mehanizam promatranja i iskustvo stečeno iz povijesti umjetnosti.

Struktura i boja zida podsjetit će na inačice monokromnog slikarstva (Rothko, Klein...), a bogati registri materičnosti, uprljanosti i oštećenosti uputit će na Tapiesa, Burria, Fautriera..., ali i na asocijativnosti koje je u svom traktatu o slikarstvu sugerirao Leonardo. Svi oni manji ili veći komadići duhovnosti koju su osvajali i primjenjivali citirani umjetnici, po različitim će se zakonitostima ovdje zbrajati, a značenja prazne plohe se nepredvidivom progresijom uslojavaju. Paradoksalno, odsutnost i praznina pretvaraju se u beskrajno bogat i pulsirajući sadržaj.

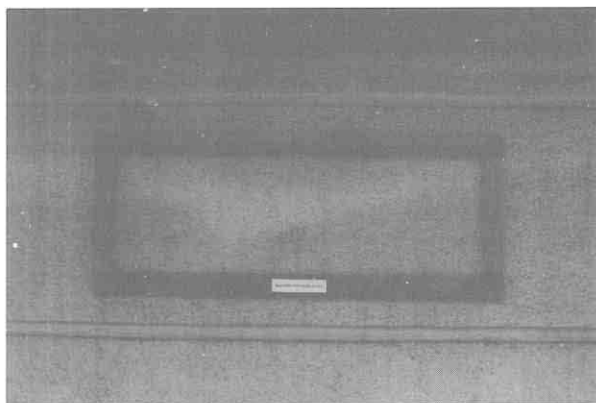
Signiranjem ispraznjenih okvira i iščezlih sadržaja na zidovima kuća, u prostoru grada postavljena je izložba, a grad se pretvorio u galeriju.

Tiskao sam i pozivnicu za ovu izložbu. To je razglednica koja na svom licu ima fotografiju jednog od primjeraka okvira, a na poledini popis od 17 adresa na kojima se radovi nalaze. Nema datuma ni sata otvaranja, nema termina izložbe, pa prema tome posjetilac sam određuje svoj ritam i količinu konzumacije. Nije čak ni potrebno da traži obilježene okvire. Dovoljno je da potaknut inicijalnom idejom opazi bilo koji prazni okvir na koga slučajno naleti. On je, virtualno, već označen i njegov je iščezli sadržaj vrijedan promatranja.

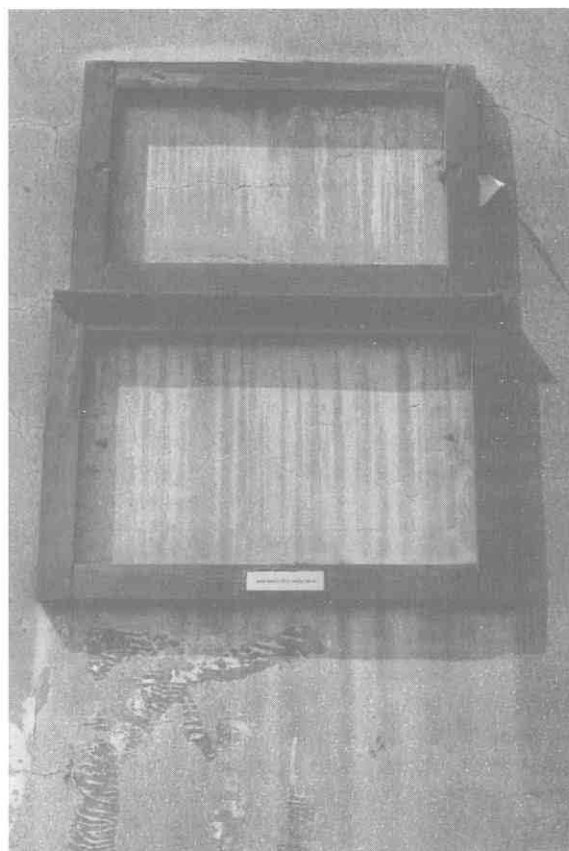
Trajanje izložbe je neograničeno, ali broj eksponata je promjenljiv. Pojavljivanja i iščeznuća ispraznjenih okvira uvjetovana su zgušnjavanjem, prorijeđivanjem ili premještanjem pojedinih životvornih punktova grada. Njegove socijalne konstrukcije i dekompozicije. Okviri tako dobivaju još jednu ulogu, postaju tihi indikator organskog pulsiranja grada u vremenu.

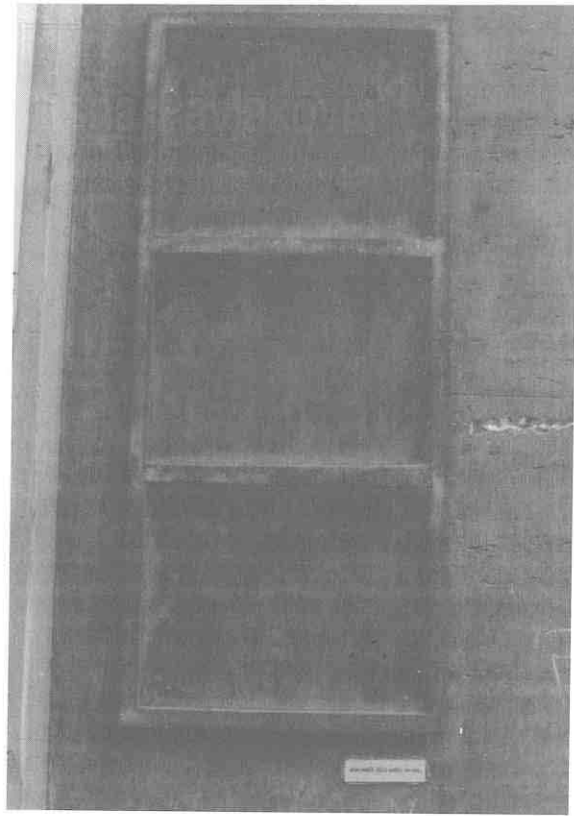
A. M. Iščezli sadržaji, 1991.-1994., Vojnovićeva 15, Zagreb

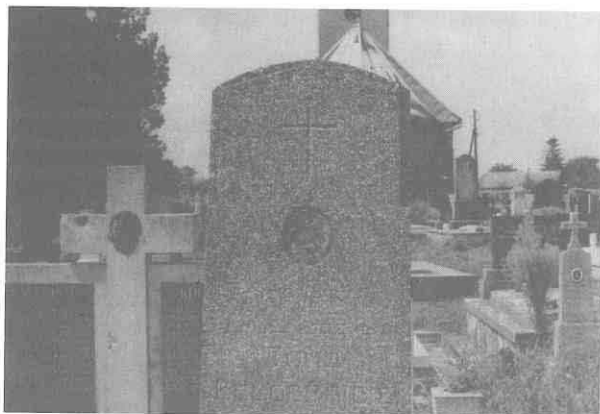
A. M. Iščezli sadržaji, 1991.-1994., Ozaljska 30, Zagreb

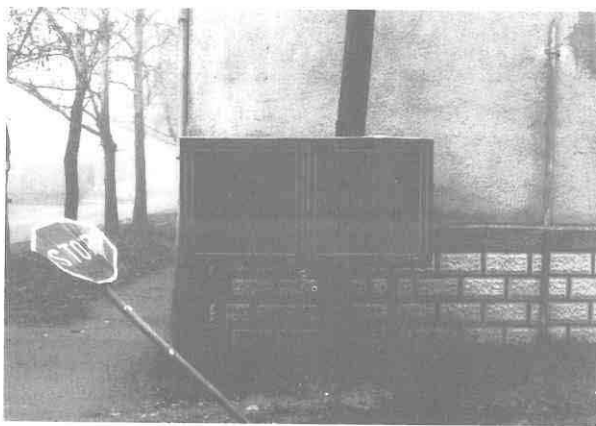
A. M. Iščezli sadržaji, 1991.-1994., Branimirova 9, Zagreb

A. M. Iščezi sadržaji, 1991.-1994., Bauerova 12, Zagreb

A. M. Nova Gradiška, groblje, 1991.

A. M. Nova Gradiška 16.12.1991. (Foto: A. Maračić)

* Bilješka:

Recentnije, razmišljajući o podrijetlu tih mojih zapažanja i interesa, shvatio sam da je ono mnogo starije. Zasad, prvu materijalnu analogiju nalazim u jednom vlastitom radu od prije deset godina, dakle, iz 1984. Riječ je o "Predstavi", mom performanceu u Galeriji PM. Scenu čini crno obojeni zid na sredini kojeg je aplicirano crveno platno. Težište moje akcije sastoji se u trganju crvenog platna sa zida nakon čega ostaje pravokutna bijela praznina na zidu.

Godine 1986., u istom prostoru izložio sam deset uokvirenih papira, praznih, s odštampanim tekstom "L'art en passant". Bio je to supstitut slike, a francuska parafraza odnosila se na enformelnu paletu na kojoj sam miješao boje i koja se nalazila uz svaki okvir.

Također u PM-u, uoči samog rata, u srpnju 1991., postavio sam posljednju izložbu koja je u tom prostoru uopće održana. Riječ je o ambijentu, zapravo praznom prostoru galerije na čijem je zapadnom zidu postavljeno 11 betonskih kockica za popločavanje ulica. Na svakoj kockici bilo je jedno slovo, a u njihovom nizu formirana je riječ - NEPOSTOJANJE.

Summary

Antun Maračić: "Emptied Frames Vanished Contents"

My idea of emptied frames dates back to 1991; the project was realized in 1994. The identification plates on the frames function as paraphrases of the way paintings by old masters are marked in museum. However, these plates do not mark paintings, or even ready-made objects in the usual sense of the word. These are not finished artifacts placed in a new context, which is what happens when a painting is hung in a gallery. Here the "object" the segment of a wall has remained in place, it has just been noticed and addressed by the artist. The plate commemorates the absence of content, its disappearance, the void it has left behind. But, the "signature" of the plate has marked the void, brought back the content to the frame, presenting a new complex mental content to the viewer. However, this also constitutes a new physical image on which can be applied the mechanisms of observation and the experience offered by art history.

The structure and colour of the wall (enclosed by the frame) bring reminiscences of monochrome painting (Rothko, Klein ...) and the rich registers of its materiality, dirtiness and damage point towards Japies, Burri, Fautrier ... But also towards association suggested by Leonardo in his tract an pointing. All those portions of spirituality (larger and smaller) captured or aplied by such artists can here be added up, adding layer open layer of meaning to the empty surface. In this way, paradoxically, absence and emptiness are transformed into an infinitely rich and vital content.

Planting such "empty" frames on the facades of houses, an exhibition has been set up in the space of the city, and the city itself has been transformed into a gallery.